

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. II. Belgium non fuisse Belgicam; sed hujus exiguam partem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

dubium fieri haud potest, quando mediū inter illos incoluere. Cum Cæsare sensisse videtur Taciti sæculum: Tacitus quidē in annalium primo, *sed Germanicus, inquit, quanto spei propior, tanto impensius pro Tiberio niti. Sequanos proximos, & Belgarum civitates in verba ejus adigit.* Vbi disertè Sequanos à Belgis, per copulativam particulam, & diverfos facit. Sic annal. III, ubi Galliæ rebellionem cœptaverant; *Componunt, inquit, Florus Belgas, Sacrovir propiores Gallos concire.* & postea: *Florus incertis latebris victores frustratus, postremò visis militibus, qui effugia insederant, suâ manu cecidit. isque Treverici tumultus finis:* & item Belgici omnis, cujus dux Florus. Sequitur: *Apud Aeduos major moles exorta.* & infra: *Silius cum legionibus duobus incedens, promissâ auxiliari manu, vastat Sequanorum pagos, qui finium extremi, & Aeduus contermini, sociique in armis erant.* Extremi scilicet erant finium Celticæ; 10 à quibus jam Belgicæ initium. *Leucos etiam, atque Lingonas in Belgicâ recensent Plinius ac Ptolemæus.* at Cæsar, belli Gallici comment. II, *Rhemos tradit proximos Gallia Celticæ ex Belgis.* quâ re illos ab Belgicâ apertè excludit. Adde, quod xv circiter diebus ad fines Belgarum ex Sequanis pervenerit. Cæsaris igitur Tacitique amplectens ego auctoritatem, Belgicæ limiteis statuo ab ortu solis, parteque septentrionis, Rhenum flumen; ab reliquo septentrionis oceanum; ab occasu Sequanam & Matronam amneis; ab austro, Sequanorum, Leucorum, Lingonumque fineis. Regiones nunc hoc terrarum spatio comprehenduntur, à Sequanis, Rhenoque amne, Elsatia inferior, Lotharingia, Austrasia, quæ vulgò *Vvesse-reich*, Trevericus episcopatus, Lucelburgiensis Limburgiensisque ducatus, Leodiacensis episcopatus, Colonienisique episcopatus pars altera, Iuliacensis ducatus, Geldricæque ducatus dimidia pars. ab Oceano, Hollandiæ pars austrina, Selandia, Brabantia, Flandria, Bononienis comitatus, Normanniæ pars tertia, à Sequanâ, Franciæ (quæ vulgò *Isle de France*) major pars, atque Campaniæ ferè dimidium. intus Picardia, Veromandui, Artesia, Hænonia, Namurcensis comitatus, ducatusque Bulloniensis. Populi antiquitus, Cæsaris ævo, fuere, *Rhemi, Mediomatrici, Nemetes, Triboci, Vangiones, Treviri, Eburones, Condrusi, Segni, Carasi, Pamani, Menapii, Batavi, Atuatici, Nervii, Centrones, Grudii, Levaci, Pleumosi, Gorduni, Morini, Atrebatas, Veromandui, Sueffiones, Ambiani, Bellovaci, Fellocassi, & Calesi.* His, post Cæsaris ætatem, nova nomina accesserunt, quæ passim apud auctores; *Vbii, Sigambri, Sunici, Gugerni, Tungri, Taxandri, Bethasii, Sveconi, Oromansaci, Brianni, Silvanectes.* Cæsar belli Gallici commentario II, *Quum, inquit, ab Rhemis quereretur, quæ civitates, quantæque in armis essent, & quid in bello possent, sic reperiebat: Plerosque Belgas esse ortos à Germanis; Rhenumq, annem antiquitus transductos, propter loci fertilitatem ibi consedisse, Gallosque, qui ea loca incolerent, expulisse.* Germanici generis fuere (quod post in singulis probabitur) *Triboci, Nemetes, Vangiones, Treviri, Eburones, Condrusi, Segni, Carasi, Pamani, Menapii, Batavi, Atuatici, Nervii, Centrones, Grudii, Levaci, Pleumosi, Gorduni;* & quorum nomina postmodum accesserunt, *Vbii, Sigambri, Sunici, Gugerni, Tungri, Taxandri, Bethasii.* Horum igitur omnium descriptionem præsentī opere molior. Sed antequam singulorum explicationes adgrediar, pauca quædam de ipso BELGICÆ vocabulo præmittenda judico. hoc verò quò commodius fiat, indicandus primùm ac refellendus est vulgatus, pervagatus, ac nimium inveteratus multorum error, qui BELGII vocabulum, quod bis terve in commentariis Cæsaris de bello Gallico legitur, pro universæ Belgicæ nomine accipiunt, idemque cum hoc esse existimant. 40

C A P. II.

BELGIUM non fuisse Belgicam; sed hujus exiguam partem.

BELGII igitur vocabulum, cujus bis terve apud Cæsarem fit mentio, plerique nostri sæculi scriptores, ingenti errore, pro universæ Belgicæ nomine accipiunt. Cæsaris verba, quæ lumen huic rei, passim in commentariis de bello Gallico sparsa, adferre, caliginemque erroris discutere possunt, penitiùs inspicere curæ sit pretium. Comment. V, postquam ex Britannia revertisset Cæsar, *Subductis, inquit, navibus, concilioque Gallorum Samarobrigæ peracto, quòd eo anno frumentum in Gallia propter siccitates angustius provenerat; coactus est aliter, ac superioribus annis, exercitum in hibernis collocare; legionesque in plureis civitates distribuere. ex quibus unam, in Morinos ducendam, C. Fabio legato dedit; alteram, in Nervios, Q. Ciceroni; tertiam, in Eburones, L. Roscio; quartam in Rhemis cum T. Labieno in consinio Trevirorum hiemare jussit. treis in Belgio collocavit. his M. Crassum questorem, & L. Munatium Plancum, & C. Trebonium, legatos præfecit. unam legionem, quam proximè trans Padum conscripserat, & cohorteis quinque in Eburones (quorum pars maxima est inter Mosam & Rhenum) qui sub imperio Ambiorigis & Cativulci erant, misit. his militibus Q. Titurium Sabinum & L.*

& L. Arunculejum Cottam, legatos præesse jussit. Ad hunc modum distributis legionibus, facillimè inopia frumentaria sese mederi posse existimavit. Hactenus Cæsaris verba: quæ interpretari sic aggredior. Morinos, Nervios, Rhemos, Eburones, fuisse Belgas, extra controversiam est. in harum igitur gentium finibus quum legiones IV collocaverit Cæsar, in Belgicâ collocasse eas, certò sequitur. Separatim autem, sive privatim treis alias legiones in Belgio se locasse adfirmat. Quòd si *Belgium* idem fuisset, quod *Belgica*; cur treis istas legiones magis in *Belgicâ* se locasse memoraret, quàm IV reliquas? certè in eadem regione, in eodemque regionis nomine omnes pariter collocatæ fuissent: nec opus habuissent hac distinctione. At satis liquidò adparet, Cæsarem novâ hac *Belgiæ* vocabuli subjectione aliud quiddam, quàm Belgicam, innuere voluisse. Id igitur quidnam fuerit, regiò, an opidum, & ubi situm, quærendum est. Opidum fuisse, videtur Glareano, ex supra citato loco; tum ex comment. VIIII; ubi IV legiones cum C. Trebonio in Belgio locasse Cæsarem, scribit A. Hirtius. Verùm, an non huic sententiæ apertè reclamet ipse Cæsar supra citatis verbis, æquus viderit lector. Cæsar, uti eò faciliùs inopiæ frumentariæ subveniret in plureis distribuere constituit exercitum civitates. Si levare inopiam voluit; quâ ratione III legiones in unum compulit opidum? Magna sanè res fuerit, & admiratione digna, etiamsi frumentum abundè suppeditàrit; tamen in unum opidum, idque haud ita magnum (prout captus erat harum regionum) treis integras legiones, hiemandi causâ, compulisse. Logi isti sunt, ac nugæ meræ. Quid civitatis vocabulo Cæsar adpellet ubique in commentariis suis, cuius notum esse debebat. integram scilicet *nationem*, sive *populum*, sive *regionem*, cujus incolæ eodè agrorum sineis incolunt; parique juris conditione utuntur: non verò opidum; uti malè Marliani mentem interpretati Glareanus atque Ortelius ad vocem *Belgium*. Regionem igitur fuisse *Belgium*, certum est. Sed age: quo tractu? Treis, inquit Cæsar, legiones in Belgio collocavit. his M. Crassum questorem, & L. Munatium Plancum, & C. Trebonium, legatos præfecit. at infra, ubi de obsidione castrorum Ciceronis in Nervii narrat; Cæsar, inquit, acceptis literis, circiter horâ undecimâ diei statim nuntium in Bellovacos ad M. Crassum questorem mittit; cujus hiberna aberant ab eo milia passuum XXV. jubet mediâ nocte legionem proficisci, celeriterque, ad se venire. Ergo Bellovaci Belgium incoluerunt: & Bellovacorum sedes adpellata fuit *Belgium*, quod ex finium circumscriptioe mox liquidius adparebit. Quare rectissimè omnium Marlianus, *Belgium*, inquit, erat Bellovacorum civitas magna, & inter Belgas auctoritate atque hominum multitudine præstans, in quâ Cæsar interdum hiemavit; ac plures legiones ejus aliquando illic in hibernis fuere. At dispiciendum nunc est, ubi isti fuerint Bellovaci. Quum Carnutes Tasgetium, regem à Cæsare sibi impositum, interfecissent; Desertar ea res, inquit Cæsar, ad Casarem. Ille veritus, quòd ad plures res pertinebat, ne civitas, eorum impulsu, deficeret; L. Plancum cum legione ex Belgio celeriter in Carnutes proficisci jubet; ibique hiemare. Ex his colligere datur, Belgium, sive Bellovacos ex omnibus Belgicæ civitatibus, seu populis, proximis fuisse Carnutibus; quia, quum quàm celerrimè vellet militem in Carnutes proficisci; ex omnibus militibus, quos paullo antè in diversas Belgicæ parteis distribuere, eos dilegit, qui cum L. Planco in Belgio hibernabant. Carnutes autem trans Sequanam flumen (vulgò nunc est *la Seine*) eam incoluerunt regionem, quæ nunc vulgari vocabulo *la Beausse* vocatur: quorum nomen etiam nunc, quamvis corruptum, vivit in urbe *Chartres*, capite totius regionis. *Bellovacorum* nomen Marlianus adhuc manere, rectè adfirmat. est namque opidum hodiè in veteri Belgicâ, medio fermè Lutetiam inter Rotomagumque situ, *Beauvais* vulgari vocabulo dictum. quod facilè Gallicæ lingyæ peritus ad antiquum nomen reduxerit. Vsitatum quidpe ac frequens est Gallofrancicis has literas *ello*, in vocibus, quæ à Latinâ lingvâ originem duxerunt, convertere in *eau*. exempli gratiâ; quæ Itali dicunt *coltello*, *mantello*, *capello*, *castello*, *cervello*, *bello*; Galli proferunt *conteau*, *manteau*, *chappeau*, *chasteau*, *cerveau*, *beau*. Litteram verò C, ante E, & I, efferunt cum sibilo, tamquàm geminum SS. quâ ratione ex *vaci* factum est eorum pronuntiatione *vâssi*. dein, abjecto I, *vâs*. mox, interpolito I, *vâis*. quod tandem apud quosdam depravatam in *vois*. Huic syllabæ si primam illam adjungas; integram tandem habebis vocem *Beauvais*, sive *Beauvois*. Ab hoc denominativum fit *Beauvaisin*, seu *Beauvoisin*: quæ vox agrum dicti opidi designat. Nationum verò per Galliam nomina postea in opidorum, quæ capita nationum fuere, vocabula transiisse, infra suo loco docebo. Verùm ne solâ nominis notatione circa hos Bellovacorum sineis me stare censeas; Cæsaris testimoniis rem lucidiorem reddere, certosque terminos adsignare conabor. Iam antè, Carnutibus Belgium fuisse proximum, ex Cæsare ostendi. quo argumento satis firmo Sequana ab occidente brumali Belgio terminus constituitur. Ab

occidente æquinoctiali finitimos habuere Caletos & Vellocasses. quos utrosque Cæsar, comment. 11, inter Belgas connumerat. *Caletorum* nomen, licet vitiatum, etiamnum in vestigiis exstat: diciturque regio maritima, inter Sequanam & Samaram (vulgò heic est *la Somme*) aneis, vulgò incolis *Pais des Caux*; Francogallicâ dialecto, mutato L in V, pro *Calx*. sic enim *malx, maux; chevalx, chevaux; falx, faux*. quod admodum fitoquens. Strabo quoque, lib. 1V, Caletos in litore ad ostium Sequanæ dextrâ ripâ collocat: *Τοῖς Μενάπιοις ὅς εἰσι σιωεχῆς Πητὶ τῆ θαλάσσης Μόρνοι, ἢ Βελδοάκοι, καὶ Ἀμβιανοὶ, ἔ Σουεσιώνες, ἢ Καλέτι, μέγχι τῆς ἐκβολῆς ἔ Σηκουάνα ποταμῶ.* id est: *Menapiis continuantur in orâ maritimâ Morini, Bellovaci, Ambiani, Sueffiones, & Caleti, usque ad ostium Sequanæ amnis.* quamquàm reliquas gentes perverfo ordine enumeret: maximè verò Bellovacos; quos malè inter Morinos & Ambianos collocat: quo situ erant Arebates. Inter Ambianos & Caletos, Vellocassisque, fuisse Bellovacos, ex reliquorum limitum subtextione constabit. Litus adcoluisse, cum ex dicto probatur auctore, cum ex Plinio: qui, lib. 1V, cap. XV 11; litus legendo, à Scalde sic ad Sequanam progreditur: *Menapii, Morini, Oromansaci, juncti pago, qui Gessoriacus vocatur; Brianni, Ambiani, Bellovaci.* Cæsar quoque ipse idem innuit in fine commentarii 1V, his verbis: *Cæsar in Belgio* (sic legendum hoc loco pro vulgatâ voce *Belgis*, mox docebo) *omnium legionum hiberna constituit.* & in principio commentarii V: *L. Domitio, Appio Claudio Coss. discedens ab hibernis Cæsar in Italiam, ut quotannis facere consueverat, legatis imperat, quos legionibus præfecerat, uti, quas plurimas possent, hieme navis edificandas, veteresque reficiendas curarent.* & mox infra: *His confectis rebus, conventibusque peractis, in citeriorem Galliam revertitur, atque inde ad exercitum proficiscitur.* Eò quum venisset, circuitis omnibus hibernis, singulari militum studio, in summâ rerum omnium inopiâ, circiter sexcentas ejus generis, cujus supra demonstravimus, navis, & longas duodetriginta invenit instructas: neque multum abesse ab eo, quin paucis diebus deduci possint. Collaudatis militibus, atque iis, qui negotio præfuerant, quod fieri velit, ostendit: atque omnes ad portum Icium venire jubet. Ex quibus liquidò patet, Belgium, in quo tunc hiberna, ad litus oceanici pertinuisse. Limitem, quo Bellovacos à Caletis & Vellocassibus arceo, per lineam ago, ab opido maritimo *Treport*, ad vicum usque *Andelis*, Sequanæ adpositum. terminum verò inter Caletos & Vellocasses constituo lineam ab opido *Candebecc* ad castellum *Neuschafel* ductam. Falsò à Plinio ac Ptolemæo Caletos & Vellocasses ad lævam Sequanæ ripam locari, alibi pluribus ostendam documentis. Ceterum ab septemtrionibus Ambianorum Belgio fuisse finitimos, inde colligo, quòd Cæsar, Samarobrigæ (Ambianorum fuisse opidum, quod nunc *Amiens*, postea docebitur) consistens, inde, acceptis (ut est comment. V) de periculo *Ciceronis* legionisque literis, circa horam undecimam diei, statim in Bellovacos ad M. Crassum questorem misit; cujus hiberna aberant ab eo millia passuum XXV: jussitque mediâ nocte proficisci, celeriterque ad se venire: exiitque cum nuntio Crassus; atque horâ circiter tertîâ sequentis diei, ab antecessoribus de Crassi adventu certior Cæsar factus. Quibus Cæsaris verbis ea vicinitas inter Bellovacos & Ambianorum Samarobrigam designatur, uti nullis heic aliis populis intercedendi detur spatium. testaturque id clariùs ipse comment. 11. *Quum Bratuspantium, Bellovacorum opidum, in fidem recepisset, obsideisque 1000 poposcisset; His traditis, inquit, omnibusque armis ex opido collatis, ab eo loco in fines Ambianorum pervenit.* Limitem igitur statuo inter utrosque Samaram amnem, ad oceanum usque. Ab oriente brumali conterminos habuere Sueffiones atque Rhemos. Sueffionum opido Novioduno (nunc vulgò est *Noyon*) in deditionem cum ipsâ gente accepto, exercitum protinus se in Bellovacos duxisse, testis ipse Cæsar, comment. 11. Pro limite igitur inter Sueffiones & Bellovacos ago lineam ab opido *Bray* ad opidum *Verneuil*. Rhemi ipsi, eodem commentario, testantur apud Cæsarem, *Sueffiones suos esse finitimos.* commentario autem VII, *C. Fabium Cæsar, & L. Minutium Basilium cum duabus legionibus in Rhemis collocat; ne quam à finitimis Bellovacis calamitatem accipiant.* Terminum igitur statuo Esiam flumen, quod vulgò *Oise* dicitur. Atque hi sunt veri fines Belgii Cæsariani. quos eò curatiùs describendos putavi, quòd omnibus constaret, quanto errore hætenus peccatum sit ab iis, qui omnem Belgicam, id est, tertiam totius Galliæ Comatæ partem, Belgium esse voluerunt; quum hoc vix decimam illius partem impleat: eâque ratione ducti, Flandros, Brabantios, Selandos, Geldros, longiùs ab antiquo Belgio disritos, *Belgiogermans* adpellarunt. Francisci quoque Hottomanni sententia jam penitus heic explodatur; qui nusquam in Cæsaris commentariis vocabulum Belgii legendum censet; sed ubique Belgarum nomen restituendum. Sanè si in *Belgis* ubique legas, quomodò Cæsar, postquam in Morinorum, Nerviorum, Rhemorum, Eburonumque, qui pariter omnes erant Belgæ, finibus 1V se legiones locasse recensuit, mox addidit;

addidit; *treis in Belgis collocavit?* an non omnes pariter in Belgis: Omnino sic arbitror. Quæ igitur hæc distinctio: Certè nulla. Nostra sanè explicatio undique in auctorem quadrat.

Tempus erat ad ipsum *Belgica* vocabulum transire; ni unus etiam locus in commentariis Cæsaris antè notandus foret, qui transversum fortè agere queat lectorem, uti credat, *Belgii* nomine universam Belgicam denotatam fuisse. Is A. Hirtii est, in commentario, quem ad Cæsaris commentarios de bello Gallico addidit octavum. *Quatuor, inquit, legiones in Heduos collocavit cum M. Antonio, & C. Trebonio, & P. Vatinio, & Q. Tullio, legatis; duas in Heduos misit; quorum in omni Galliâ summam esse auctoritatem sciebat. & in fine commentarii: Ipse exercitum distribuit per hiberna. C. Trebonium cum legionibus IV in Belgio collocat. C. Fabium cum totidem in Heduos deducit. sic enim existimabat tutissimam fore Galliâ, si Belgæ, quorum maxima virtus, & Hedui, quorum auctoritas summa esset, exercitibus continerentur.* Heic equidem univèrsale Belgarum nomen Belgio auctor tribuisse videri poterat; cæu omnes pariter Belgæ incoluissent Belgium. verùm hunc ego locum ex ipso Hirtio, tum ex Cæsare corrigendum censeo: legendumque *Bellovacis*, pro *Belgæ*. quidpe Cæsar non omnem tertiam Galliæ Comatæ partem cum unâ alterius partis gente conferre voluit; sed gentem Belgicæ unam Bellovacos cum unâ Celticæ gente Heduis: Bellovacorum maximam esse virtutem: Heduoꝝ summam auctoritatem. Ac de Bellovacorum virtute ipse prædicat Hirtius eodem commentario. *Bellovacos, inquit, qui belli gloriâ Gallos omnes Belgasque præstabant.* Ipse Cæsar sub initium comment. II, ubi de conjuratione omnium Belgarum agit; *Plurimum, inquit, inter eos Bellovacos & virtute & auctoritate & hominum numero valere. hos posse conficere armata millia centum: pollicitos ex eo numero lecta millia LX: totiusque belli imperium sibi postulare.* item paullo post, eodem commentario; quum Cæsar Bellovacorum opidum Bratuspantium obsedisset, pro his intercedens Divitiacus Heduos, *Petere, inquit, non solum Bellovacos, sed etiam pro his Heduos, ut suâ clementiâ ac mansuetudine in eos utatur. quod si fecerit; Heduoꝝ auctoritatem apud omnes Belgas amplificaturum: quorum auxiliis atque opibus, si qua bella inciderint, sustentare consueverint.* Cæsar, honoris Divitiaci atque Heduoꝝ causâ sese eos in fidem recepturum, & conservaturum, dixit. sed, quod erat civitas magna, & inter Belgas auctoritate, & hominum multitudine præstabat, sexcentos obsideis poposcit. Item comment. VIII: *Alterâ ex parte Bellovacis (quæ civitas in Galliâ maximam habet opinionem virtutis) instabant.* Hanc igitur Bellovacorum virtutem, hæcque vireis quum Cæsar antè cognovisset; *treis legiones, ex Britannia reverfus, in eorum finibus, id est, in Belgio collocavit, quum reliquis civitatibus singulis singulas tribueret legiones; ut est comment. V: ipseque Samarobrigæ in proximo opido substitit. deinde etiam eadem de causâ C. Fabium, & L. Minutium Basilium cum duabus legionibus in Rhemis collocavit; ne quam à finitimis Bellovacis calamitatem acciperent: ut auctor est Hirtius dicto comment. VIII, rursumque Cæsar, ut idem Hirtius testatur ibidem, M. Antonium questorem cum cohortibus XV in Bellovacis reliquit; ne qua rursus novorum consiliorum ad capiendum bellum facultas daretur. atque iterum, quum IV legiones, ut est eodem commentario, in Belgio cum M. Antonio, & C. Trebonio, & P. Vatinio, & Q. Tullio, legatis collocasset, ipse postea ad legiones in Belgium se recepit, hibernavitque Nemetocerna.* Bono igitur jam periculo vocabulum illud *Belgæ* in vocem *Bellovacis* mutaverim. At ubi in quibusdam exemplaribus legeris *ex Belgio* civitateis in Britanniam transmisisse; audacter corrigas *ex Belgis*: ut probatiora habent exemplaria. quidpe *Belgium* haud plureis numero continuit civitates; sed unam solam Bellovacorum; quod antè demonstratum est. neque enim, tam arctis circumscriptum finibus, plureis complecti civitates potuit.

De reliquo, ne quid inexplicatum relinquatur, alius adhuc locus, qui fidem lectoris super Belgio nostro morari possit, indicandus erit. Is est comment. V: ubi Cæsar, demonstratis hibernis in Morinis, Nervii, Rhemis, Eburonibus, & Belgio; *Atque harum tamen, inquit, omnium legionum hiberna, præter eam quam L. Roscio in pacatissimam & quietissimam partem ducendam dederat, millibus passuum c continebantur.* Quæ verba certè haud congruunt in Belgium nostrum. quidpe ab Aduatucâ (quæ postea *Tungri*, nunc vulgò *Tongeren*) Eburonum castello, ubi hiberna erant Sabini & Cottæ, ad opidum *Crevecœur*, circa quod M. Crassi hiberna xxv millibus passuum à Samarobrigâ Ambianorum, clxxx circiter numerantur millia passuum. Verùm aut vocem heic post vocabulum *centum* interuisse dixerim, aut characterem alterum c (si characteribus numerus signatus fuit) excidisse, vel per librarii incuriam neglectum. Ac facilè equidem cc mill. pass. scripsisse Cæsar potuit, plus minus æquo veræ distantie tribuendo. Attamen, si c millia voluit esse Cæsar; quandoquidem contra tot tamque firma argumenta, quibus certos Belgio finis adseruimus, hoc unum valere nequeat: crebro atque frequenti crimine damnandum

cenſeo, quòd computatio ejus raro, ac fermè numquàm in longinquiſſimis locorum intervallis conveniat. quàm de re latiùs infrà agetur, ubi ad Arduennæ ſilvæ diſſertionem perventum fuerit. De BELGIO hæc ſatis. Nunc tempus eſt ad BELGICAE vocabulum proficiſci.

C A P. III.

BELGICA, & BELGAE unde dicti.

BESUM BELGARUM vocabulum variè varii auctores noſtri ſæculi deducunt. Ac falſi quidem Berofi teſtimonium, qui à Belgia rege Belgicos populos Celtarum adpellatos adfirmat, jam dudum à prudentiſſimo quoque, unà cum illis qui id probant, meritò exploſum eſt. Ceterùm Hubertus Thomas Leodius, in libro, quem de Tungris atque Eburonibus conſcripſit, Germanicum id eſſe vocabulum opinatur; ideò, quòd Germani Gallos & Italos *Walen*, & nonnulli *Waelgen* adpellent. De iſtâ quidem voce *Waelgen*, quàm Germanos nonnullos adpellitare Italos ille adfirmat, mihi nihil hæcenus cognitum eſſe, lubens fateor. partem Gallorum, qui à ſe ipſis, reliquiſque Gallis *Wallons* vocitantur, Germanis dici *Walen*, haud neſcius ſum. à voce *Walen* deſcendiſſe diminutivum *Waelgen*, ſive *Waelken*, quo gens Wallonum per contentum interdum adpellatur, non verò à vocabulo *Belgæ*, quiſ ignorat? Italos à quoquam Germanorum vocitari *Waelgen*, planè ego nego. Quin hæc mera Germanobelgæ vox eſt, ſuperioribus Germanis proſus ignota. Germanobelgæ autem Italos numquàm niſi *die Italianen* ſuâ linguâ adpellant. A ſuperioribus Germanis Italos dici *die Wälliſchen*, haud equidem ignoro. at ſi hæc duæ voces *Walen* & *Wälliſchen* idem ſignificant, quòd vocabulum *Belgæ*; oſtendatur mihi velim, quânam ratione Belgarum nomen in Italiam tranſit. ipſos Belgas quondam terram Italiam occupaviſſe, haud umquàm demonſtrari quiverit. Ioannes Rellicanus in adnotationibus ad Cæſaris commentarios de bello Gallico, Leodii ſententiam amplexus, ſuis inſuper argumentis firmare eam conatur. *Quæ ſanè étymologia*, inquit, *mibi eam ob cauſam non diſplicet, quòd in conſeſſo ſit, hunc Gallie tractum magnâ ex parte à Germanis occupatum. quòd ſit, ut ego veriſimile puiem, aut ipſos ſibi, aut alios Transrhenanos hoc nominis indidiſſe, quòd Gallorum, hoc eſt, Wvalorum terram incolerent.* Egregiè equidem, atque præclare. at quid hoc eſt dicere? Germani iſti nomen *Walen* ſive *Waelgen* ſibi indiderunt, quia Wallorum, id eſt, Gallorum terram, Rhenum tranſgreſſi, incolerent. ergo Wvalorum nomen jam ante ipſorum adventum cis Rhenum exiſtit in Galliâ: neque peculiare id ſibi impoſuere advenæ Belgæ, quo ſe ab reliquis diſcernerent; ſed in commune omnium Gallorum vocabulum tranſierunt. quæ ſanè ratio *étυμολογείν* perabſurda. Subjicit tamen Rellicanus ſuperioribus iſta: *Atque hanc conjecturam tenebo, quatenus ex bonis auctoſibus edoctus fuero, huic Galliarum regioni hoc fuiſſe vocabulum, antequàm Germani in eam migraverunt.* Hoc antequàm ego Rellicanum edocere neceſſum habeam; doceat ille me oportet, quo modo & *Mediomatrici*, & *Remi*, & *Veromandui*, & *Sueſſiones*, & *Bellovaci*, & *Caleti*, & *Vellocæſſes*, & *Atrebatæ*, & *Morini*, quorum nulli Germani fuere, Belgæ dicti ſunt. A Germanis, Rhenum tranſgreſſis, id eos, abjecto priùs ſuo nomine, accepſſe, ne temerè dixeris. nemo quidpe nomen ab externo accipit, niſi priùs imperium ejus, ſive auctoſitatem agnoſcat. Imperium Germanos hos habuiſſe in iſtos Gallos Belgas, nequidquàm Rellicanus contenderit: quando etiam Iul. Cæſar, qui primus Gallicarum civitatum deſcriptionem Romanis tradidit, in commentariis ſuis de bello Gallico paſſim, ut ſuprà oſtenſum, *Bellovacis*, *Gallicæ*, non *Germanicæ*, originis genti, ſummam & auctoſitatem & virtutem inter Belgas tribuit: præterque hos, *Remos* atque *Sueſſiones* potentiſſimos facit populos. Fruſtra igitur eris, ſi credas, Germanos Belgarum vocabulum primos Galliæ intuliſſe. Vehementer autem fallèris, ſi cenſeas, Belgas omnes à Germanis ortos, idque ſibi nomen, poſtquàm in unum corpus coiverunt, peculiare ex re aut eventu indidiſſe; quòd quidam docent. quidpe non omnes Belgas, ſed pleroſque Cæſar teſtatur, à Germanis ortos, ſuâ tempeſtate Belgicam obſediſſe. fueruntque haud dubiè Belgæ Galli, antequàm Germani umquàm in Galliâ pervenerunt. *Wvalorum* autem, ſive *Wwallorum* nomen idem eſſe, quòd Romanis dicebatur Galli, omnique Galliæ inter Rhenum ac Pyrenæos fuiſſe commune, non tantùm Belgicæ; ſuperiori volumine docui. Ceterùm Ioannis Goropii Becani ſententia, quàm Belgarum nomen à Belgicâ diſtione *belk* deduci contendit, quæ illis *iram* ſignificat, quaſi faciliùs, quàm ceteri, in iram exandefcant, multo minus probabilitatis in ſeſe habet. nec melior eſt Hadriani Junii opinio; qui à Germanicâ voce *balgen*, quæ idem ſigni-